

Praktbok om Dikemark

Aina Skoland, Vibeke Glosli

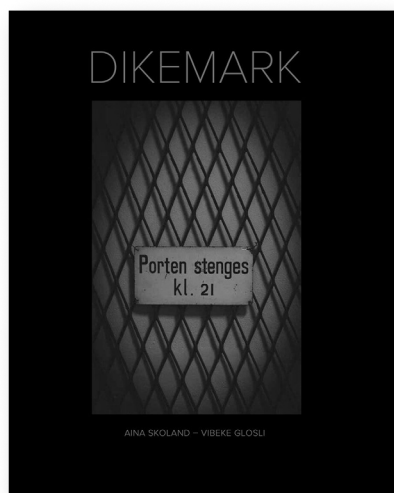
Dikemark: porten stenges kl. 21

Asker: Aina Skoland og Vibeke Glosli, 2020

264 s. Pris NOK 369

ISBN 9788269206401

Michael 2021; 18: 238–9.

I 1905 åpnet Kristiania kommunale sindssygeasyl dørene til sitt flotte nye anlegg på Dikemark i Asker. I dag er det stillhet og forfall som preger de vakre bygningene. Nå har journalisten Aina Skoland og fotografen Vibeke Glosli utgitt en praktbok om sykehuset.

Forfatterne mener at det er skrevet mye om norsk psykiatrichistorie generelt og Dikemark spesielt, men at mesteparten føltes lite tilgjengelig og skrevet for spesielt interesserte. De ønsket derfor å utgi en bok som tilgjengeliggjør Dikemarks historie for folk flest.

Boka er virkelig flott. Design, innbinding og bildekvalitet er fremragende. Den er lettlest, layouten luftig og fotografiene lekre. Mange vil ha

stor glede av den. Ifølge utgiverne har arbeidet tatt to år. Den har ingen referanser, men bakerst står en liste over ti publikasjoner, som er brukt som informasjonskilder i tillegg til mange nettsider og «utallige historiske avisartikler».

Boka er bygd opp av seks kapitler. I det første er spørsmålet hvorfor myndighetene i det hele tatt bygde et asyl på Dikemark. Avgjørelsen ble tatt i 1898. En av grunnene, får vi vite, var ønsket om å få de sinnssyke ut av bykjernen i hovedstaden. Stort sett gikk klagen på fyll, bråk og ubehageligheter, men av og til ble det verre. Så fortelles historien om «Ullevolds-mordet».

En ung kvinne ble drept 3. juledag 1894 i nærheten av Vestre Aker kirke. Det var overlegen ved Ullevål sykehus, P.H. Aaser (1848-1923), som fant henne. Drapsmannen ble dømt til straffarbeid på livstid (1). Forfatterne hevder at til tross for at alle landets «sindssygelæger» var enige om at mannen var alvorlig syk, fant man ingen plass til ham i psykiatrien. Men dette er feil. Under rettssaken ble det konkludert med at mannen var tilregnelig, men etter kort tid ble han overført til Kriminalasylet i Trondheim. Psykiateren Johan Scharffenberg (1869–1965) skrev i 1935 at saken var en «plett på norsk rettspsykiatri». Den burde prinsipielt vært gjenopptatt, mente han, da den dømte «utvilsomt var sinnssyk på gjerningstiden og lenge før» (2). Det var altså de sakkyndige som hadde kommet til gal konklusjon. Det var kanskje ikke så merkelig, ettersom en av dem var «helt inkompetent», ifølge Scharffenberg (2). Saken er nylig omtalt i flere bøker og avhandlinger (3–7).

Skoland & Glosli har gjort et fint arbeid. Jeg skulle ønske meg at neste gang noen går i gang med Dikemarks rike historie, blir det i form av en grundig historisk analyse.

Litteratur

1. «Bødkeren» for Lagmansret. Dagbladet 27.3.1895; 2. <https://www.nb.no/items/8b7f1f105a0d316327e7d908e73b29ca?page=1> (20.12.2020).
2. Scharffenberg J. Harbitz: Lærebok i rettspsykiatri. Arbeiderbladet 21.10.1935; 8. <https://www.nb.no/items/c7038842fb74cf597ff9ed6f2a946a07?page=7> (20.12.2020).
3. Sæther MA. «Kastrer dem, sperr dem inde!» En studie av kvinnebevegelsens tilnærming til seksualforbrytere 1895–1934. Masteroppgave i historie. Trondheim: NTNU, 2014: 9–17. <http://hdl.handle.net/11250/244426> (20.12.2020).
4. Warberg S. Den fødte forbryter: diskursive brytninger i fremstillinger av kriminalitet og degenerasjon i norsk litteratur og offentlighet 1890–1910. Doktoravhandling. Trondheim: NTNU, 2016: 279–89. <https://www.nb.no/items/ddcbd0f3cb9621f674e101468a0f0139?page=289> (20.12.2020).
5. Skålevåg SA. Utilregnelighet: en historie om rett og medisin. Oslo: Pax, 2016: 117. <https://www.nb.no/items/b142c587e3957b9048b16d1a0fa8164e?page=119> (20.12.2020).
6. Lorenz A. Fra de frimodiges leir: Ragna Nielsen, født Ullmann: skolearkitekt og kvinneverreformer. Oslo: Aschehoug, 2014: 269–74. <https://www.nb.no/items/9e6a8993067d7cc0b75ae2bacdb68a1?page=279> (20.12.2020).
7. Jonassen M. Livet er et pust: Ragna Nielsen: en biografi. Oslo: Aschehoug, 2011: 142–8. <https://www.nb.no/items/11ee13668b0ebf24328a209f250ccb16?page=145> (20.12.2020).

Erlend Hem

erlend.hem@medisin.uio.no

Universitetet i Oslo og Legeforskningsinstituttet